

УДК: 009 (082)

Гуманітарні проблеми становлення сучасного фахівця: Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції 29-31 березня 2006 р.: В 3 т. – Т. 1 / За заг. ред. А.Г.Гудманяна, О.В.Петренка. – К.: НАУ, 2006. – 304 с.

Містить матеріали щорічної науково-практичної конференції з проблем гуманітарної освіти в вищих навчальних закладах галузевого спрямування. У том I увійшли матеріали доповідей за науково-практичними напрямками „Наука і вища освіта в інформаційному суспільстві (філософський аспект)”, „Інноваційні технології навчання в профільному ВНЗ”, „Психологія професійної самореалізації особистості”, „Соціологія”, „Історія”, „Політологія”.

Організаційний комітет

Голова оргкомітету:

проф. **А.Г. Гудманян**, директор Гуманітарного інституту
Національного авіаційного університету

Заступник голови оргкомітету:

доц. **О.В. Петренко**, заступник директора Гуманітарного інституту
НАУ

Члени оргкомітету:

проф. **О.М. Акмалдінова**

доц. **Т.О. Вакуленко**

проф. **Л.Г. Дротянко**

доц. **О.М. Захарчук**

проф. **С.С. Кіраль**

проф. **Е.В. Лузік**

проф. **М.В. Луцюк**

проф. **Т.І. Лютіна**

проф. **М.М. Мокляк**

проф. **О.П. Полисасв**

доц. **О.Г. Шостак**

проф. **Я.В. Януш**

Рекомендовано до друку вченою радою Гуманітарного інституту
(Протокол №7 від 23 березня 2006 р.)

© Національний авіаційний
університет, 2006

НАУКА І ВИЩА ОСВІТА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ (ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ)

Любовь Дротянко

д. филос. н., профессор, г. Киев

Валентин Оноприенко

д. филос. н., профессор, г. Киев

Наука для образования в информационном обществе

Термин «информационное общество» ничего не говорит об уровне доступности научной информации для широкой общественности, а тем более о доступности ее получения посредством высшего образования. Последнее лежит не в плоскости наличия самой информации и ее количества в обществе, а в плоскости наличествующего в определенной стране господствующего экономического уклада, и в частности соотношения доли государственных и частных высших учебных заведений. Термин «информационное общество» обозначает лишь существующий уровень развития средств коммуникации, информационных технологий, а также возможности быстрой передачи, получения и обработки большого объема информации в короткие сроки для ее широкого использования в большинстве сфер общественной жизни. Понимаемое таким образом информационное общество требует от своих членов усвоения новейших научных знаний в области информатики, информационных и компьютерных технологий, а также умений и навыков приращения с их помощью новых знаний в других областях науки.

Указанные задачи выполнимы лишь в рамках системы «наука – образование», где под составляющей «образование» будем понимать систему высшего образования, ибо именно в ней, как известно, происходит процесс подготовки специалистов для различных отраслей экономики, социальной сферы, духовной культуры.

середовища на людину має декілька аспектів. А саме: прогнозування наслідків такого впливу на людей; на їх діяльність, поведінку під впливом цих факторів. Вирішення цих завдань досить актуально для забезпечення нормального психологічного клімату в країні, в колективах, в родинах тощо; для забезпечення діяльності спеціалістів, що виконують професійні обов'язки в особливих умовах, для надання допомоги особам, які стали жертвами надзвичайних факторів ризику (терористичний акт, полон, повені, землетрус тощо). Особливо це питання актуально стосовно військовослужбовців офіцерського складу, які за фахом своєї діяльності стикаються з цілою низкою факторів ризику та ціна помилки в діяльності котрих може спричинити значні матеріальні збитки і стати причиною людських втрат.

Згідно А. В. Петровського та А. А. Карпенко, *фактор ризику* – це психогенний фактор змінених умов існування, які містять наявність загрози для життя та має істотний вплив на переживання людини.

Слід враховувати, що фактор ризику може мати як індивідуальний вплив, так і масштабний. В зв'язку з цим фактори ризику, в залежності від впливу на кількість осіб, можна розглядати як:

- масштабні (повені, війни, військові конфлікти тощо) – коли на значну кількість людей діє один або група взаємопов'язаних факторів ризику;
- колективні (скорочення військової частини тощо) – вплив відбувається на групу людей;
- індивідуальні (побоювання собак як носіїв сказу) – людина виділяє подію як фактор ризику, що є для неї психотравмуючою.

В залежності від усвідомлення проблеми людиною, фактори ризику можна розглядати як усвідомлені (особистість визначає для себе проблему), так і неусвідомлені (проблема людиною не визначена).

Визначають групу головних соціально-психологічних факторів, які здатні впливати на діяльність військовослужбовців. До таких факторів слід віднести фактори об'єктивного та суб'єктивного характеру.

Головними факторами об'єктивного характеру є:

– професійна діяльність (загроза для життя та здоров'я військовослужбовців); фактори соціального середовища; сім'я військовослужбовця (сімейне оточення); друзі та знайомі; військовий керівник; колектив; режим військової служби та відпочинку; часті стресові ситуації; фізичні та психологічні перевантаження);

– соціальна приналежність (визначає соціально-культурний і матеріальний статус особистості);

– стан фізичного здоров'я та рівень функціональної підготовленості організму до виконання фізичних навантажень; рівень і здатність до мобілізації адаптаційних резервів організму.

Головними факторами суб'єктивного характеру є:

– особиста поведінка військовослужбовця стосовно діяльності; сприйняття і оцінка життєвих ситуацій і ризику, пов'язаного з ними; виникнення та протікання внутрішньо особистісних конфліктів.

– соціальна поведінка військовослужбовця; стосунки з оточенням.

Слід усвідомлювати, що зміни сьогодення диктують і зміни стосовно діяльності військових. Ось чому на даний момент ця тема є актуальною.

Світлана Луппо

г. Київ

Роль смыслового сознания в профессиональной самореализации психолога

Стремление человека к самоактуализации, поэтично названное Э. Фроммом «стремлением к Абсолюту», а А. Адлером – «великим движением высь», «стремлением к совершенной исполненности», является, пожалуй, главной движущей силой его развития. Эта заданная человеку природой потенция к метаперсонализации – преодолению пространственных и

временных границ своего существования посредством «трансляции» своей личности «абстрактным» другим, социуму, человечеству в целом - является мотивационной основой самореализации во всех её проявлениях и, прежде всего, культурализации и персонализации.

Путь культурализации – это «утверждение человеком себя» через предметно-преобразовательную, в том числе, профессиональную деятельность. Проявляя активность творчества в сфере выбранной профессии, человек как бы «опредмечивает» себя в культуре, обретая в этом процессе как субъективный, так и объективный смысл своей жизни. Путь персонализации – это «полагание себя в другом человеке» (Д.А. Леонтьев). Эта форма «идеальной представленности» обозначается понятием «личностный вклад».

Профессия психолога уникальна заложенными в ней возможностями реализации своих сущностных сил двумя этими взаимосвязанными путями. Однако, эта уникальность предъявляет особые требования к Личности психолога, ведь Личность считается важнейшим «инструментом» его профессионального мастерства. Именно через модус «личностного», модус отношений «Я-Ты», открывается для него в процессе профессиональной деятельности простор для актуализации своих жизнотворческих потенций.

В современной психологии личность понимается не просто как носитель психосоциальных свойств человека, а как «ценностно-смысловое образование, представляющее собой сущностное ядро в его экзистенции» (А.Н. Волков). Именно поэтому определяющим фактором профессиональной самореализации может выступать *смысловое сознание* личности психолога. Это многоуровневое системное образование, включающее прагматический, эгоцентрический, группоцентрический, просоциальный уровни (Б.Г. Братусь).

Если профессиональная активность психолога детерминруется прагматическими либо эгоцентрическими побуждениями, то потребность в персонализации, трансляции себя другим людям оказывается недостаточно подкреплённой соответствующими способностями. В результате его активность начинает разворачиваться либо в ключе самовыражения (доходящего порой до

демонстративного поведения как по отношению к коллегам, так и по отношению к клиентам), либо в ключе самоутверждения, мотивационной основой которого является стремление получить общественное признание «здесь и теперь». Нет сомнений, что в таком случае речь идёт о квазисамореализации личности. Об истинной самореализации можно говорить лишь при условии развития у человека нравственного модуса смыслового сознания, связанного со смыслотворческой активностью просоциального уровня сознания. Нравственное смысловое сознание - это «интегральное образование, включающее в себя эмоционально-чувственную, рациональную и волевою сферы, отражающее с позиций добра и зла мир моральных ценностей, регулирующее поведение человека на основе интериоризированных им общечеловеческих ценностей» (А. Антилогова). Оно обладает свойствами целеполагания, направленности, рефлексивности, активности, ориентирует человека на гуманное отношение к людям, способствует свободному и ответственному выбору им своих поступков. В связи с этим, одной из важнейших целей профессиональной подготовки психологов должна стать актуализация потенциала развития нравственного смыслового сознания личности будущих специалистов.

Оксана Мазур

м. Львів

dzvinka@hotmail.com

Психологічні аспекти проектування професійної діяльності людини

Наукова психологія підходить до питання про походження свідомої діяльності людини з позиції вивчення впливу оточуючого середовища, котре формує умови вищої форми життя. Світ бурхливого розвитку науки і техніки, удосконалення соціальної сфери ставить перед сучасною людиною складні і